

על הציור לעשות את המשכן נאמר בתורה:

1
 2 וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם¹, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²
 3 במדרש פֶּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִי, אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה
 4 וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא כּו', אלא קיים לנצח הן בעולם הזה הגשמי והן בעולם
 5 הבא הרוחני, וכהוכחה לקשר
 6 בין הביטוי "לִי" לנייני הנצחיות
 7 ממשיך המדרש, בְּבֵית
 8 הַמִּקְדָּשׁ מָה הוּא אוֹמֵר
 9 וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּמְכַאן
 10 שֶׁבָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "לִי" הִדְבֵּר
 11 מורה על נצחיות. וְצָרִיף¹
 12 לְהַבִּין³, הֲרִי הַמִּקְדָּשׁ,²
 13 הֵינּוּ הַמְּשַׁכֵּן דְּאֶגְרִי³
 14 שֶׁנֶּאֱמַר מִקְדָּשׁ⁴ כִּפִּי שְׂרוּאִים
 15 בַּפְּסוּק זֶה שֶׁהַצִּיּוּי עַל מֵלֶאכֶת
 16 הַמִּשְׁכָּן נֹאמֵר בְּלִשׁוֹן "וַעֲשׂוּ לִי
 17 מִקְדָּשׁ" הֵיוּ בּוֹ שְׁנוּיִים, שֶׁל
 18 טְלִטּוּלִים מְקוֹם לְמִקּוֹם וְאִין⁷
 19 אִפְשָׁר לֹמַר שֶׁ"אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם"⁸
 20 וְכֵן הַמִּקְדָּשׁ שֶׁעָשָׂה⁹
 21 שְׁלֵמָה הוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 22 הָרִאשׁוֹן וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי,¹¹
 23 שֶׁגֵּיָהֶם נִחְרְבוּ, הֵינּוּ דְּלֹא
 24 זֶה בְּלִבְד שֶׁהָיוּ בָּהֶם
 25 שְׁנוּיִים, כְּמוֹ הַמִּשְׁכָּן שֶׁעָבַר
 26 מִמְּקוֹם לְמְקוֹם אֲלֹא שֶׁבִטְלוּ
 27 לְגַמְרֵי לְכַאוּרָה, וְאִין¹⁴
 28 נֶאֱמַר עַל הַמִּקְדָּשׁ דְּאֵינּוּ זֶה
 29 לְעוֹלָם?¹²
 30 וּמִבָּאָר זֶה כִּ"ק אֲדַמּוּ"ר¹³
 31 הַצִּמְח צִדְקָה בְּאֹר¹⁴
 32 הַתּוֹרָה⁵, שֶׁמִּקְדָּשׁ¹⁵
 33 הָעֲלִיּוֹן מְחַבֵּר מִמַּשׁ
 34 לְמִקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן⁶, הַמוֹשֵׁג¹⁶
 35 "מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן" אוֹ "בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה" מוּזְכָּר פְּעַמִּים רַבּוֹת בְּדַבְּרֵי
 36 חֲכָמֵינוּ ז"ל (וְלֹדוּגָמָא בְּפִירוּשׁ ר"ש עַל הַפְּסוּק בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים "הִנֵּה אֲנִי
 37 שׁוֹלַח מֵלֶאך לְפָנֶיךָ... וְלֹהֲבִיאֵךְ אֵל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִכִּינוֹתִי": "... וְזֶה אֶחָד
 38 הַמִּקְרָאוֹת שֶׁאוֹמְרִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה מְכוּן כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל
 39 מַטָּה"), וְלֹעֲנֵינוּ – "מִקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן" וְ"מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן" מְחוּבְּרִים זֶה בְּזֶה
 40 בְּקֶשֶׁר וְחִיבוּר הַדּוּק בִּיּוֹתָר וּכְעֲנַנּוּ יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחֻבְרָה
 41 לְהַ יְחֻדָּיו⁷, שֶׁגַּם עַל זֶה אִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה

מִחֻבְּרָתָא עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה⁸, וְזֶהוּ אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, כִּי גַם
 כֹּאשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּפִשּׁוּטוֹ אֵינּוּ קִיִּים יְרוּשָׁלַיִם כְּפִשּׁוּטָה תְּהִיָּה בְּנוּיָה כְּרֹאוּי
 רַק לְעֵתִיד לְבוֹא, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִחְשָׁב נִצְחִי וְ"אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם" כִּיּוֹן שֶׁמֶאֱמַר
 גַּם עֲכָשׁוּ בְּרוּחַנִיּוֹת מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן וְהֵרִי מִקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן מְחוּבֵּר
 בְּמִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן.

בס"ד. שבת פרשת תרומה, ו' אדר
ה'תשמ"ג.

(הנחה בלתי מוגה)

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם¹, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²
 פֶּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִי, אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, לֹא בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא כּו' בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ מָה הוּא אוֹמֵר
 וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ. וְצָרִיף לְהַבִּין³, הֲרִי הַמִּקְדָּשׁ, הֵינּוּ
 הַמְּשַׁכֵּן דְּאֶגְרִי מִקְדָּשׁ⁴ הָיוּ בּוֹ שְׁנוּיִים, וְכֵן הַמִּקְדָּשׁ
 שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה וְהַבֵּית הַשֵּׁנִי, שֶׁגֵּיָהֶם נִחְרְבוּ, הֵינּוּ דְּלֹא זֶה
 בְּלִבְד שֶׁהָיוּ בָּהֶם שְׁנוּיִים, אֲלֹא שֶׁבִטְלוּ לְגַמְרֵי לְכַאוּרָה,
 וְאִין נֶאֱמַר דְּאֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם. וּמִבָּאָר זֶה כִּ"ק אֲדַמּוּ"ר
 הַצִּמְח צִדְקָה בְּאֹר הַתּוֹרָה⁵, שֶׁמִּקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן מְחַבֵּר
 מִמַּשׁ לְמִקְדָּשׁ הַתַּחְתּוֹן⁶, וּכְעֲנַנּוּ יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר
 שְׁחֻבְרָה לְהַ יְחֻדָּיו⁷, שֶׁיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה מְחַבְּרָתָא עִם
 יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה⁸, וְזֶהוּ אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם, שֶׁמֶאֱמַר גַּם
 עֲכָשׁוּ בְּרוּחַנִיּוֹת מִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן. אֲמַנְם לְכַאוּרָה עֲנַנּוּ זֶה
 שִׁיף לְמִקְדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן בְּרוּחַנִיּוֹת, אֲכָל מָה זֶה שִׁיף
 לְמִקְדָּשׁ הַגְּשָׁמִי עֲלִיו נֶאֱמַר וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, שֶׁאֵינּוּ זֶה
 לְעוֹלָם. וְיֵשׁ לֹמַר, שֶׁלְכָן מְבִיא כִ"ק אֲדַמּוּ"ר הַצִּמְח
 צִדְקָה⁹ עוֹד בְּאֹר עַל־פִּי מָה שֶׁנֶּאֱמַר¹⁰ וְאָהִי לָהֶם
 לְמִקְדָּשׁ מְעֻט, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹¹ אֵלּוּ בְּתֵי כְּנִסְיֹת
 וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, עַל הַפְּסוּק בִּיחֻזְקָא "לִכְן כֹּה אָמַר
 ה' אֱלוֹקִים כִּי הִרְחַקְתִּים בְּגוּיִים וְכִי הִפְצַתִּים בְּאַרְצוֹת וְאֵהִי לָהֶם
 לְמִקְדָּשׁ מְעֻט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שֶׁם"¹², אִמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא: "אֵלּוּ בְּתֵי כְּנִסְיֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת שֶׁבִבְבֵּל",
 הֵינּוּ שֶׁבְּכָל מְקוֹם, גַּם בְּחוּץ לְאַרְץ, כְּמוֹ בְּבָבֶל, וּבְכָל זְמַן גַּם בְּזְמַן
 הַגְּלוּת, הִנֵּה הַבְּתֵי כְּנִסְיֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת הֵם מִקְדָּשׁ מְעֻט,
 שֶׁמֶשֶׁם אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם כֵּךְ שֶׁבְּגִלָּל בְּתֵי הַכְּנִסְיֹת וּבְתֵי הַמְּדַרְשׁוֹת
 הַנִּקְרָאִים "מִקְדָּשׁ מְעֻט", לְמַעֲשֵׂה נִכּוֹן לֹמַר שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ "אֵינּוּ זֶה לְעוֹלָם".
 וְיֵשׁ לְהוֹסִיף בְּזֶה, עַל דְּבַר אֲדַמּוּ"ר הַצִּמְח צִדְקָה שֶׁהוּבָאוּ לְעִיל לְגַבֵּי בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ דְּדָהוּ גַם תִּכְן הָעֲנַנּוּ דְּאֵינּוּ זֶה הֵינּוּ שֶׁלְעוֹלָם אֵין

(1 פרשתנו כה, ח. 2) מדרש שמואל פ"ט. ויק"ר פ"ב, ב. 3) וראה גם סה"מ ה'תש"ח ע' 132. ובכ"מ. 4) עירובין ב, א. ועוד.
 (5) פרשתנו ס"ע א'תכד ואילך. א'תלה. ס"ע א'תמב ואילך. 6) ראה גם אוה"ת ויצא קעט, א ואילך. בשלח ע' תקסה ואילך. וש"נ.
 (7) תהלים קכב, ג. 8) ראה תענית ה, א. ועוד. 9) שם ע' א'תמב. אוה"ת ש"ש ע' א'תפו. 10) יחזקאל יא, טז. 11) מגילה כט, א.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

ביאור בדרך אפשר

1 השכינה זזה ומסתלקת מִיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, דְּמַפְיִןן שְׂאִינוּ זֶז
 2 מִיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, לְכֵן גַּם לֹא זֶז מִיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה,
 3 למרות החורבן והגלות, דְּגַם פְּאֶשֶׁר הָיָה הַחֲרָבָן בְּאֶפֶן דְּכֻלָּהּ¹²
 4 חֲמָתוֹ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים, כִּךְ שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הַגִּשְׁמִי אֲכֵן נַחֲרַב
 5 (אלא שהחורבן היה באופן כזה
 6 שהקדוש-ברוך-הוא כילה את
 7 חמתו וכעסו, כביכול, על העצים
 8 ועל האבנים, אבל עם ישראל
 9 המשיך להתקיים, ובכך מסבירים
 10 חכמינו ז"ל את הכתוב בתהלים
 11 "מזמור לאסוף אלוקים באו גויים
 12 בנחלתך..." שלכאורה יש לתמוה
 13 איזה מקום יש ל"מזמור" על כך,
 14 ולמה לא נאמר "קינה לאסף"?²
 15 אלא שה"מזמור" הוא על כך
 16 שהבית נשרף, ועם ישראל
 17 המשיך להתקיים) ובכל זאת
 18 למרות החורבן למעשה נִשְׁאָר
 19 גַּם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 20 שְׁלֹמֹה, הַבְּתִי פְּגִסוּת
 21 וּבְתִי מְדַרְשׁוֹת שֶׁהֵם
 22 מְקַדְּשׁ מְעֻט וְהָרִי הֵם קִיִּימִם
 23 תמיד, בכל זמן ובכל מקום.
 24 אָמֵן גַּם לֵאחֲרֵי שְׁנֵי הַבִּיאוּרִים
 25 כיצד השראת השכינה ב"מקדש
 26 שלמטה" נמשכת גם לאחר
 27 חורבן בית המקדש עדיין צָרִיף
 28 לְהִבְיִן, בַּעֲצֵם הָעֲנִיּוֹן, מֵהוּ
 29 הַחֲדוּשׁ שֶׁבְּעֵנָן הַמִּקְדָּשׁ
 30 שָׁבוּ דוּקָא יִשְׁנָה הַשְּׂרָאָת
 31 הַשְּׁכִינָה, וְהָרִי כְּתִיב¹³
 32 אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ
 33 אָנִי מְלֹא, הֵיִינוּ שְׂאֵלְקוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ נִמְצָא בְּכָל מְקוֹם וְכָל הָעוֹלָם
 34 כְּלוֹ 'מלא' באלוקות. ומדויק לשון הכתוב "אני מלא" יש ללמוד שהשראת
 35 השכינה בעולם היא באופן נעלה ביותר וְלֹא רַק בְּחִינָה זֹז בְּאֵלְקוֹת
 36 שְׂאֵפְשֶׁר לֹמַר עֲלֶיהָ הַתֵּאֵר מְלֹא, בְּחִינַת מְלֹא פֶל עֲלָמִין,
 37 שורה בעולם אֲלֹא גַם בְּחִינַת אָנִי, בְּחִינַת סוֹבֵב פֶּל עֲלָמִין, מבוואר
 38 בקבלה וחסידות שהאור האלוקי בא לעולם בשני אופנים הנקראים "אור
 39 הסובב כל עלמין" ו"אור הממלא כל עלמין". אור הסובב הוא התגלות האור
 40 האינסופי הבלתי מוגבל שמאיר על כל העולמות והנבראים בשווה, ונקרא
 41 'סובב' על שם שמאיר על העולמות 'מלמעלה' (בדרך 'מקיף') מבלי להתלבש
 42 בתוכם, ואור הממלא הוא התגלות האור כפי שבא בגבול וצמצום בהתאמה
 43 לכל עולם ולכל נברא לפי עניינו ומתלבש בכל אחד מהם בפנימיות, ולעניינו

ביאור בדרך אפשר

44 – האמור לעיל שאלוקות נמצאת בכל מקום, כוונתו לא רק לבחינת 'ממלא'
 45 אלא גם לבחינת 'סובב', וְלִמְעֻלָּה מְזָה, אפילו בחינה שלמעלה מבחינת
 46 "סובב כל עלמין", גַּם בְּחִינָה זֹז נִמְצָאָת בְּכָל מְקוֹם¹⁴, וְאֵם פֶּן
 47 מֵהוּ הַחֲדוּשׁ הַמִּיּוּחַד בַּהֲשֵׁרָאָת הַשְּׁכִינָה שְׁבִבִית הַמִּקְדָּשׁ?
 48 וְאֵפִילוֹ אֵם תִּמְצִי-לוֹמַר,
 49 שְׁהִמְשַׁכְת אֵלְקוֹת צָרִיכָה
 50 לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי עֲבוּדַת
 51 הָאָדָם, הִיָּה מְקוֹם לִישֵׁב אֵת
 52 הַשְּׂאֵלָה וְלוֹמַר שֶׁהַחֲדוּשׁ
 53 בַּהֲשֵׁרָאָת הַשְּׁכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 54 לַגְּבִי הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה שְׁקִימַת
 55 בְּכָל מְקוֹם בַּעוֹלָם הוּא שֶׁהִמְשַׁכְת
 56 הָאֵלְקוֹת מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה
 57 וְהַתְּגַלּוֹת אֵלְקוֹת בַּעוֹלָם צָרִיכָה
 58 לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הָאָדָם וְזֶה
 59 עֲנִינוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּבְנָה עַל
 60 יְדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעֲבוּדַת הַמִּקְדָּשׁ
 61 הִיא עַל יְדֵי הָאָדָם, אֲבָל בְּכֵךְ
 62 הַשְּׂאֵלָה לֹא מִיּוֹשְׁבַת כָּל צָרָכָה כִּי
 63 עֲדִין אֵינוֹ מוֹבָן מֵהָ זֶה
 64 שִׁיף לֹועֶשׂוֹ לִי מְקַדְּשׁ
 65 דְּוִקָּא שְׁהָיָה כָּל עֲנִין הַתּוֹרָה
 66 וְהַמְצוּוֹת, וְלֹא רַק בְּנִין הַמִּקְדָּשׁ,
 67 הוּא עֲבוּדַת הָאָדָם?
 68 אֵף הָעֲנָנִין הוּא, פְּמִבְּאָר
 69 בְּאָרְפָּה פְּתִינָא¹⁵,
 70 דְּהַחֲדוּשׁ דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 71 בְּנוּשָׁא זֶה שֶׁל הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה
 72 הוּא שְׁתַּהֲיָה הַשְּׂרָאָת
 73 הַשְּׁכִינָה בְּגִלּוּי בְּמְקוֹם
 74 גִּשְׁמֵי מְסִים בַּעוֹלָם, וְכִמּוֹ
 75 הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא מֵהוֹת רֹחַמִּית
 76 הַמְתַּלְבֶּשֶׁת בְּגוֹף הַגִּשְׁמִי, הָרִי הַנֶּפֶשׁ הִיא עֵצֵם פְּשׁוּט מֵהוֹת
 77 'פשוטה' בלתי מוגדרת הַנֶּמְצָא בְּכָל אֲבָרֵי הַגּוֹף בְּשׁוּהָ, דְּאֹתָהּ
 78 הַנֶּפֶשׁ הִיא הַמְתַּלְבֶּשֶׁת בְּכָל רִמ"ח אֲיָבָרִים וְשִׁס"ה גִּידִים,
 79 למרות שיש ביניהם הבדלי דרגות מן הקצה אל הקצה ומובן שהחיות שבראש
 80 ובלב, למשל, היא פחותה מהחיות שבעקב שברגל, בכל זאת עצם הנפש
 81 נמצאת בכל האברים ובכל הגידים במידה שווה, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן פְּרָא
 82 הַקָּב"ה אֵת הָאָדָם בְּאֶפֶן פְּזָה, שְׁמְקוֹם הַשְּׂרָאָת הַנֶּפֶשׁ בְּגִלּוּי
 83 בצורה גלויה, ניכרת ונרגשת הוּא פְּמִחַ שְׁבִרָאָשׁ דְּוִקָּא, וּמִשָּׁם
 84 מהמוח שבראש נִמְשַׁכְת הַחִיּוֹת בְּכָל מְקוֹם בְּגוֹף, וְבִלְשׁוֹן רַבְנֵי הַזֶּקֶן
 85 בְּתִנְיָא (פֶּרֶק נ"א): "עֵיקֵר מִשְׁכַּנָּה וְהַשְּׂרָאָתָה [שֶׁל נִשְׁמַת הָאָדָם] הִיא בְּמוֹחוֹ
 86 וּמֵהִמוֹחַ מִתְּפַשֶּׁת לְכָל הָאֲבָרִים וְכָל אֲבָר מִקְּבַל מִמְנָה חִיּוֹת וְכוּחַ הָרָאוּי לוֹ

(12) איכ"ר פ"ד, יד. רש"י תהלים עט, א. תוס' קידושין לא, ב - ד"ה איסתייעא. ועוד. (13) ירמ' כג, כד. (14) ראה תניא רפמ"א. תו"א בשלח סג, ד. לקו"ת שלח מח, א. ובכ"מ. (15) פנ"א ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לפי מזגו ותכונתו... כנראה בחוש שבמוח מרגיש כל הנפעל ברמ"ח אברים
 2 וכל הקורות אותם...
 3 וכן הוא גם במקדש, שבו השראת השכינה היא בגלוי,
 4 ומשם נמשכת החיות בכל העולם, ובלשון רבנו הוקן בתניא (פרקים
 5 נב"ג): "... מהשכינה המלובשת
 6 בהיכל קדשי קדשים של כל
 7 עולם ועולם... נמשך... אור
 8 וחיות לכל העולם והברואים
 9 שבו... כשהיה בית ראשון קיים
 10 שבו היה הארון והלוחות בבית
 11 קדשי קדשים הייתה השכינה...
 12 שורה שם ומלובשת בעשרת
 13 הדברות ביתר שאת ויתר עז
 14 בגילוי רב ועצום יותר מגילוייה
 15 בהיכלות קדשי קדשים שלמעלה
 16 בעולמות עליונים... בבית שני
 17 הייתה שורה כדרך השתלשלות...
 18 וקדשי קדשים דעשי' [של עולם
 19 העשייה הרוחני] היה מתלבש
 20 בקדשי קדשים שבבית המקדש
 21 שלמטה ושרתה בו השכינה...
 22 ולכן לא היה רשאי שום אדם
 23 ליכנס לשם לבד כהן גדול ביום
 24 הכפורים..." [אלא שפנה
 25 באופן השראת השכינה בבית
 26 המקדש יש ב' דעות
 27 (פמבאר במקום אחר¹⁶)
 28 אם אפן גלוי השכינה
 29 במקדש הוא בדרך מעבר
 30 ומקיף כך שגם לאחר שמקום מסויים נבחר לבית המקדש, בכל זאת המקום
 31 עצמו לא הפך להיות מקום שהוא עצמו ראוי לקבל ולהכיל את השראת
 32 השכינה, בדוגמת רעיון שכלי שבא לידי ביטוי באמצעות כתיבה באצבעות
 33 היד ובכל זאת מובן שהשכל לא מאיר ולא שורה ולא מתלבש באצבעות היד,
 34 או בדרך התלבשות ופנימי כן שהשכינה מאירה במקום המקדש
 35 בהתלבשות פנימית בדומה להתלבשות של רעיון שכלי במוח].
 36 והנה אמרו רבותינו ז"ל¹⁷ על הפסוק ועשו לי מקדש
 37 ושכנתי בתוכם, ואף ש"מקדש" הוא לשון יחיד, והכתוב היה צריך לומר
 38 "ושכנתי בתוכו", בכל זאת בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, להורות
 39 שהתוכן הרוחני של עניין המקדש צריך להיות בתוך כל אחד ואחת
 40 מישראל. ומזה מובן, דענן זה שבמקדש, שבו היא עיקר

השראת השכינה בעולם שהוא עניינו הכללי של המקדש ישנו בכל אחד
 ואחד מישראל, וכן גם הפרטים שבמקדש אף הם קיימים, במובן
 הרוחני, בכל אחד ואחד מישראל.
 בתורת החסידות¹⁸ (ובספר
 המצות הנקרא "דרך מצוותיך"
 לאדמו"ר ה"צמח
 צדק"¹⁹ במאמר על מצוות
 בנין המקדש), דהנה
 המשפן נעשה מיריעות
 וקרשים (או יריעות וכלי
 המשפן), שזהו ענין
 מקיפים ופנימיים היריעות
 הקיפו את המשכן מבחוץ ובהם
 האיר אור אלוקי מבחינת 'מקיף'
 שאינו מתלבש בפנימיות אלא
 מאיר 'למעלה' ולא ניכר בגלוי.
 ואילו בכלים כמו הארון, המזבח
 והמנורה והשולחן האיר האור
 האלוקי בפנימיות (כמו שמפרט
 ב'דרך מצוותיך' שם: בארון –
 היה גילוי אלוקות ככתוב
 "ונועדתי לך שם מבין השני
 הכרובים", במזבח הייתה יורדת
 אש מלמעלה, המנורה הייתה
 עדות לבאי עולם שהשכינה
 שורה בישראל, ובשולחן ראו
 שלחם הפנים נשאר חם).
 וכן הוא גם בעבודת ה'
 הרוחנית של כל אחד ואחד
 מישראל, הנחלקת דרך כלל
 בענינים פנימיים והעבודה בענינים מקיפים. וכמו שכתוב²⁰
 עוטה אור פשלמה נוטה שמים פריעה,
 אלו דיש גילוי אלוקות בחינת שמים פריעה, שהוא בחינת
 מקיף מבחוץ, בדומה לאור האלוקי שהאיר, כאמור, ביריעות המשכן
 ויש בחינת עוטה אור, שענין האור הוא להאיר מבפנים,
 פנימיות.
 ובעבודת האדם, העבודה בבחינת מקיף ולבוש היא
 העבודה בקיום המצות, דהמצות הם לבושים פמבאר פתניא
 בתחלתו²¹ שהם המצוות בבחינת לבוש ומקיף בקיום המצוות
 האדם מתקשר ומתחבר עם הקדוש-ברוך-הוא ואור ה' מאיר עליו אבל זו

16) אוה"ת ויצא קעה, א ואילך. ביאורו"ז (להצ"צ) ח"א ע' קג ואילך. סה"מ תר"ל ע' סג ואילך. לקו"ש ח"ט ע' 141 ואילך. (17) ר"ח
 שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. של"ה סט, א. רא, א. ועוד. וראה לקו"ת נשא כ, ב. תו"א ויקהל פז, א. תו"ח פרשתנו פז, א.
 סה"מ תש"ח שם. ועוד. (18) ראה תו"א שם. סה"מ תקס"ה ח"א ע' שלט. אוה"ת (דלעיל הע' 5) ע' א'תלא ואילך. א'תלו ואילך.
 יהל אור ע' שצה. ובכ"מ. (19) מצות בנין מקדש (פה, א). (20) תהלים קד, ב. (21) פ"ד. וראה גם אגה"ק ס"ג. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

1 הארה בדרך מקיף בלבד כשם שבגד, לבוש, גשמי "מקיף" את גוף האדם
 2 מבחזק אבל לא נכנס בו בפנימיות. ובפֿרטיִות יוֹתֵר, יֵשׁ בְּמִצּוֹת ב'
 3 בְּחִינּוֹת, בְּחִינַת מְקִיף הַקְּרוֹב וּבְחִינַת מְקִיף הַרְחוֹק, שההבדל
 4 ביניהם הוא כמו ההבדל בין לבוש ובית, אף ששניהם מקיפים ולא חודרים
 5 בפנימיות האדם, הלבוש הוא
 6 מקיף קרוב, ותפור לפי מידותיו 1
 7 של האדם. והבית הוא מקיף 2
 8 רחוק שלא לפי מידת האדם וכך 3
 9 גם למעלה באלוקות יש מקיף 4
 10 ב'סדר השתלשלות' עצמו
 11 (הנקרא "מקיף פרטי" ויש בו 5
 12 דרגות שונות) ויש מקיף על כל 6
 13 העולמות בשוה (הנקרא "מקיף 7
 14 כללי") פְּמִבְּאָר הָעֲנִיָן 8
 15 ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' בְּסוּפוֹ²², 9
 16 שֵׁישׁ מִצּוֹת שֶׁהֵן עַל-פִּי 10
 17 טַעַם-וְדַעַת וְהֵן בְּחִינַת 11
 18 "מקיף הקרוב", וְיֵשׁ מִצּוֹת 12
 19 שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִטַּעַם 13
 20 וְדַעַת וְהֵן בְּחִינַת "מקיף 14
 21 הרחוק".
 22 וְהַעֲבוּדָה בְּבְחִינַת 15
 23 פְּנִימִיּוֹת הוּא עֲנִיָן 16
 24 לְמוֹד הַתּוֹרָה, פְּמִבְּאָר 17
 25 בְּתַנְיָא שֶׁם שֶׁהַתּוֹרָה 18
 26 נִקְרָאת מְזוּן כְּמוֹ 19
 27 שְׁפָתוֹב²³ וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ 20
 28 מְעִי וכשם שהלחם הגשמי
 29 מזין את גוף האדם ונותן לו
 30 חיות על ידי שניכנס בתוך
 31 מעיו, כך התורה נותנת לנשמה
 32 "מזון" כי דברי התורה
 33 נקלטים ונתפסים בשכלו של
 34 האדם באופן פנימי. אֲכַל²⁴
 35 אֶף-עַל-פִּי-כֵן פְּתִיב לַגְּבִי
 36 האור הפנימי עוֹטָה אֹר כְּשֶׁלְמָה, הֵינּוּ שְׁגָם הָאֹר דְּתוֹרָה
 37 אף שבדרך כלל הוא אור פנימי יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת שְׁלָמָה, בְּחִינַת
 38 מְקִיף. וְהוּא מְשׁוּם שֵׁישׁ ב' בְּחִינּוֹת בְּתוֹרָה, נִגְלָה
 39 דְּתוֹרָה וּפְנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה וּמִמֶּנּוּ גַם בְּלִמּוּד פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּהִבְנָה
 40 וְהַשְּׂגָה, דְּבִרֵי הַתּוֹרָה נִקְלָטִים בְּפְנִימִיּוֹת וְהֵם בְּבְחִינַת אֹר פְּנִימִי. אֲבֵל

ביאור בדרך אפשר

41 כיוון שסוף סוף מדובר בעניינים רוחניים יותר ומופשטים יותר, הרי
 42 לעומת נגלה דתורה הם בכחית "מקיף".
 43 וְעַל-יְדֵי עֲשִׂית הַמְקַדָּשׁ בְּרוּחָנִיּוֹת, הַעֲבוּדָה בְּב' עֲנִינִים אֱלוֹ,
 44 קִיּוּם הַמִּצְוֹת הַמְגַלִּים אֱלוּקוֹת בְּדֶרֶךְ אֹר מְקִיף וְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַמְגַלָּה
 45 אֱלוּקוֹת בְּדֶרֶךְ אֹר פְּנִימִי, זֹכִים
 46 שְׂיִהְיֶה וְכֵן תַּעֲשׂוּ,
 47 לְדוֹרוֹת²⁵, שֶׁהֵרִי הַצִּיּוּי
 48 "ועשו לי מקדש" הוא לא רק על
 49 עשיית המשכן אלא ציווי נצחי
 50 לדורות בְּבֵית עוֹלָמִים בֵּית
 51 הַמְקַדָּשׁ הַנִּצְחִי דְּלַעֲתִיד-לְבָא
 52 שְׁעָלָיו נֶאֱמַר²⁶ מְקַדָּשׁ
 53 אֲד' כּוֹנְנֵנוּ יְדִיךָ, כִּי גַם
 54 הַמְשַׁכֵּן לֹא עָמַד לְעוֹלָם,
 55 וְכֵן הַבֵּית שֶׁעָשָׂה שְׁלָמָה,
 56 עִם כָּל מַעֲלָתוֹ, גַּם הוּא לֹא
 57 הִתְקַיֵּם לְנֶצַח וְדוֹקָא
 58 הַמְקַדָּשׁ דְּלַעֲתִיד שֶׁהוּא
 59 מְקַדָּשׁ אֲד' כּוֹנְנֵנוּ יְדִיךָ
 60 שִׁיבְנָה עַל-יְדֵי הַקְּדוּשָׁ-בִירוּךְ-
 61 הוּא יִהְיֶה בֵּית נִצְחִי,
 62 פְּמִבְּאָר בְּזִהְרֵי²⁷. אֲכַל
 63 הַנְּתִיבֵי-כַח לְזָה גַם לְבֵית
 64 הַמְקַדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי הַנִּצְחִי הֵיא
 65 מִהַמְקַדָּשׁ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה,
 66 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב²⁵ וְכֵן תַּעֲשׂוּ,
 67 לְדוֹרוֹת, כְּפָרוּשׁ רַש"י.
 68 וַיְהִי-רְצוֹן, שְׁבִקְרוֹב
 69 מִמֶּשׁ יִהְיֶה בְּנִין בֵּית
 70 הַמְקַדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּפוּעַל,
 71 כִּי לֹמְדִים עֲנִיָן זֶה
 72 בְּתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה הֵיא
 73 נִצְחִית²⁸, וּבְעִנְיַי בֵּית
 74 הַמְקַדָּשׁ כְּפִי שֶׁהֵם בְּתוֹרָה לֹא חָל
 75 שִׁנוּי וּבְפָרְט כְּשִׁלּוּמְדִים
 76 עֲנִיָן זֶה בְּפָרְשַׁת הַשְּׁבֻעַ, שֶׁאֵל בְּכּוּחַם יוֹתֵר לְפַעוּל אֵת בְּנִין הַבֵּית
 77 הַשְּׁלִישִׁי בְּפוּעַל וּכְיָדוּעַ²⁹ פְּתַגֵּם אֲדָמוּר הַזְּקֵן שְׁצָרִיךְ לְחִיּוֹת
 78 ("עם הזמן", היינו) עִם פְּרִשַׁת הַשְּׁבֻעַ, לֹא רַק לְלַמּוֹד אֵת פְּרִשַׁת הַשְּׁבֻעַ
 79 אֲלֵא "לחיות" אֵת עִנְיַי הַפְּרוּשָׁ הַרִי אֲזִי יֵשׁ נְתִיבֵי-כַח מִיְחַדָּת בֵּיתוֹ
 80 שֶׁאֵת מֵאֵשׁ בְּלִמּוּד עַל עִנְיַי הַמְקַדָּשׁ תְּמִיד שְׁעַל-יְדֵי הַהִתְעַסְקוֹת

(22 מזו, ד ואילך. 23) תהלים מ, ט. (24) ראה גם סידור ג, ד. אוה"ת שם ס"ע א' תלח ואילך (ובשוה"ג שם). סה"מ ה"ש"ת ע' 67 ואילך. (25) תרומה כה, ט. פרש"י עה"פ (מסנהדרין סז, ב. ועוד). (26) בשלח טו, יז. (27) ראה ח"ג רכא, א. אוה"ת ש"ש ע' איתקחה. (28) ראה תניא רפ"ז. (29) "היום יום" - ב' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת נִזְכָּה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ מִמָּוֶשׁ דִּהְמָקֵדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, הַנִּצְחִי הוּא עוֹמֵד מוֹכֵן לְמַעְלָה³⁰, וּבְרָגַע
 2 לְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 3 הַשְּׁלִישִׁי בְּגֵאֲלָה¹ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ מִמָּוֶשׁ לְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי
 4 הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה עַל-² בְּגֵאֲלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ,
 5 יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ,³ דִּהְמָקֵדֶשׁ הוּא עוֹמֵד מוֹכֵן לְמַעְלָה³⁰, וּבְרָגַע כְּמִימְרָא לְמַטָּה, בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ
 4 יָרַד לְמַטָּה, בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ מִמָּוֶשׁ.
 11

(30) ראה זח"ג שם. מקומות שנשמנו בלקו"ש חח"י ע' 418.

המשך מעמוד ג

האדון שלו, והוא בטל לתורה כעבד שמוטל עליו עול האדון. ואינם בסתירה זל"ז, שכן מצד התקשרותו בעצמותו ית', שאצלו שניהם ענין אחד, הרי זה פועל שגם אצלו יהי' שניהם אחד. ה. וזהו הפירוש "עיקרה של תורה הוא שיהא עמה תשובה ומעשים טובים": דנוסף לזה שהתורה מביאה לתשובה ומעשים טובים, יש בתורה עצמה הביטול דתשובה ומעשים טובים (היינו, שה"רעותא דלבא" גופא מביאה לידי קיום התורה ומצוות בפועל ממש).

ולכן גם מרגלא בפומי' דרבא "תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים", תחילה "תשובה" ולאח"ז "מעשים טובים": כי (נוסף לטעם סדר זה, שע"י התשובה נעשים המעשים טובים ומאירים⁵, הנה) הביטול דתשובה הוא מצד הרגש שלו, ולכן מעורב בזה גם מציאותו, ואמיתית הביטול הוא הביטול דמעשים טובים, שמקיים אותם מצד עול מלכות שמים שעליו (בלבד, בלי תערוכת הרגש שלו). וי"ל הטעם שבעל המאמר הוא רבא, כי אופן הלימוד שלו הי' באופן של אמירת שמועות מאירות ומרווחות, כדאיתא בגמרא⁶ "אדגרמיתו גרמי בי אביי (עד שאתם אוכלים מעט עצמות אצל אביי), תו אכלי בשרא שמינא בי רבא (אנו אוכלים אצל רבא בשור שמן?)". ובפרט שהנהגתו היתה "מקמי דפתח להו, לרבנן, אמר מילתא דבדיחותא"⁸ (לפני שהי' מתחיל ללמד הי' משמח את התלמידים⁹). הי' אפשר שמציאות הלימוד תורגש אצלו, לכן דווקא רבא הי' "מרגלא בפומי' תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים", שבלימוד תורה עצמו צריך להיות ביטול של תשובה ומעשים טובים¹⁰.

המפתח ללימוד תורה

ו. ההוראה מהפסוק "ראשית חכמה יראת הוי'": שלימוד תורה צריך להיות במקום שיש בו יראת שמים, ואם ח"ו חסר בענין זה, על האדם לחפש מקום שהלימוד שם הוא באופן הרצוי.

כפי שמובן ג"כ ממ"ש בזהר¹¹ עה"פ "ועל דא שרי בהאי אתר יראה (ועל זה שורה באותו מקום (מלכות) יראה), ודא תרעא לאעלא לכל טובא דעלמא (וזהו השער למעלה לכל הטוב שבעולם)". וכן הוא בנגלה דתורה¹² "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות, ומפתחות החיצונות לא מסרו לו, בהי עייל (איך יכנס לפנים?), מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליי דרתא ותרעא לדרתא עביד (חבל על מי שאין לו דלת והוא עושה לה שער)". ומפורש הוא במשנה¹³ "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת"¹⁴.

(5) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1053 ואילך.

(6) ב"ב כב, א.

(7) רש"י שם.

(8) פסחים ק"ז, א.

(9) רש"י שם.

(10) מד"ה מרגלא בפומי' דרבא ה'תשמ"מ (סה"מ מלוקט ה ע' צג).

(11) ח"א ח, א.

(12) שבת לא, ב.

(13) אבות פ"ג ט.

(14) מאג"ק ח"ג אגרת ד'תלג (מענה לבחור שרוצה לעבור ישיבה שמחנכים בה ליר"ש).